

การแก้ปัญหาโมโร ในสมัยประธานาธิบดีมาร์กอส

มนัส เกียรติธำรย์*

ปัญหาทางภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนมุสลิมกับรัฐบาลแห่งกรุงมะนิลาซึ่งดำเนินมาเป็นเวลาช้านาน การจะศึกษาปัญหานี้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ต้องค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหา และศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในอดีต รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่พยายามแก้ไขปัญหา การติดตามข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันเพียงอย่างเดียวอาจจะถูกอิทธิพลของสื่อมวลชนที่เป็นกระบอกเสียงของการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องครอบงำทำให้เข้าใจผิดได้ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าหลักฐานและนำมาวิเคราะห์หาความจริงที่เกิดขึ้นในอดีตจะทำให้เข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบันมากขึ้น นอกจากนี้ยังจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

ความขัดแย้งในภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์มีความสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยที่ประเทศสเปนเดินทางออกล่าอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีประเทศฟิลิปปินส์ ดินแดนในแถบมินดาเนาและซูลูปกครองโดยระบบซุลต่าน ต่อมาสเปนเข้าไปยึดครองในค.ศ. 1565

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

และพยายามเปลี่ยนศาสนาของประชาชน สเปนขยายอำนาจโดยใช้กองทัพที่มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เหนือกว่า แต่รัฐมุสลิมที่ซุลต่านปกครองอยู่ได้ต่อสู้อย่างสุดความสามารถ สเปนจึงใช้ชาวพื้นเมืองที่เปลี่ยนศาสนาแล้วเข้าไปรบกับมุสลิม สงครามระหว่างสเปนกับมุสลิมในแถบมินดาเนาและซูลูนี้เรียกว่า "สงคราม-โมโร"¹ สงครามเกิดขึ้นและดำเนินมาเป็นเวลานาน สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างกันและกันจนเป็นผลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสเปนจำเป็นต้องละทิ้งฟิลิปปินส์ไปเป็นเวลานานมาแล้วก็ตาม

ในช่วงที่สเปนยึดครองทางภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ซุลต่านบางคนถูกบังคับให้ทำสัญญาสันติภาพกับรัฐบาลอาณานิคมที่มะนิลา ถึงแม้ว่าในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์มุสลิมสู้สเปนไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ไม่คิดว่าจะถูกยึดครองอย่างถาวร พวกเขา รอคอยสถานการณ์ที่จะเอื้ออำนวยให้ได้รับอิสรภาพตลอดมา

เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าไปแย่งชิงอำนาจและได้ยึดครองฟิลิปปินส์ต่อจากสเปนใน ค.ศ. 1898 สหรัฐอเมริกาไม่เน้นนโยบายเปลี่ยนศาสนาของประชาชนเหมือนอย่างสเปน ไม่แทรกแซงกิจการของคาล์นาอิสลาม ปล่อยให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามวิถีทางและพิธีกรรมดั้งเดิมของพวกเขา สหรัฐอเมริกาใช้วิธีมอบของขวัญ จ่ายเงินเดือนและบ่อนค่าเยินยอซุลต่าน ดังนั้นการต่อต้านสหรัฐอเมริกาจึงน้อยกว่าการต่อต้านสเปน

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความพยายามที่จะจัดการปกครองในภาคใต้ของฟิลิปปินส์เป็นพิเศษแตกต่างหากจากมะนิลา โครงการนี้รู้จักกันในนามเบคอน บิล (Bacon Bill) ซึ่งเสนอให้รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาพิจารณาใน ค.ศ. 1926 แต่ร่างกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา (Cesar Adib Majul 1985: 22)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์ เป็นที่

1. โมโร เป็นคำที่ใช้เรียกมุสลิมทางภาคใต้ของฟิลิปปินส์ตั้งแต่ครั้งสเปนเข้าไปล่าอาณานิคมในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 16 พวกสเปนเรียกชาวพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลามว่า โมโร ซึ่งมาจากคำว่ามัวร์

น่าสังเกตว่าเมื่อครั้งที่สเปนเข้าไปล่าอาณานิคมนั้น มุสลิมสูญเสียอำนาจอธิปไตยให้สเปนและส่งต่อให้สหรัฐอเมริกา แต่เวลาให้เอกราช สหรัฐอเมริกามีได้คืนอำนาจอธิปไตยแก่มุสลิม กลับตั้งรัฐบาลที่มะนิลาและมีอำนาจปกครองประเทศใหม่ชื่อฟิลิปปินส์ซึ่งรวมดินแดนในแถบมินดาเนา ชูลู ที่เคยปกครองโดยระบบซุลต่านเข้าไปด้วย รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้ชาวฟิลิปปินส์ส่วนต่าง ๆ อพยพเข้าไปอยู่ทางภาคใต้คือมินดาเนา จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกับมุสลิมที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมจนเกิดการต่อสู้รุนแรงขึ้น

เหตุการณ์ที่สำคัญเหตุการณ์หนึ่งที่น่าไปสู่ความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์กับมุสลิมก็คือ การสังหารหมู่ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1968 โดยทหารประจำการของฟิลิปปินส์ ซึ่งรู้จักกันในนาม “เหตุการณ์คอร์ริดอร์ (Corridor Incident) หรือการสังหารหมู่ญะบีดะห์ (Jabidah Massacre)” กล่าวคือทางกองทัพของฟิลิปปินส์มีโครงการลับที่จะจัดตั้งหน่วยรบพิเศษไปปฏิบัติการที่รัฐซาบฮ์ ประเทศมาเลเซีย โดยคัดเลือกจากมุสลิมชาวชูลู ในช่วงระหว่างการฝึกมุสลิมไม่พอใจที่การจ่ายเบี้ยเลี้ยงล่าช้าและต้องการกลับบ้าน เจ้าหน้าที่กองทัพฟิลิปปินส์ปฏิเสธในตอนแรกแต่ภายหลังก็อนุญาตให้กลับบ้านได้ ในระหว่างการนำมุสลิมไปส่งกลับ ทหารฟิลิปปินส์ก็ยิงเข้าใส่กลุ่มมุสลิมตายหมด ยกเว้นนายญิบิน อารูล่า (Jibin Arula) คนเดียวที่เหลือรอดชีวิต เขาถูกยิงที่ขาและมีชาวประมงช่วยชีวิตไว้ หลังจากนั้นก็นำเรื่องราวดังกล่าวไปบอกเล่าให้ผู้ว่าราชการจัสติเนียโน มอนตาโน (Justiniano Montano) ทราบจนกระทั่งเป็นข่าวใหญ่ทั่วประเทศ รัฐสภาและทางทหารได้เข้าไปสอบสวน ผลการพิจารณาปรากฏว่าทางฝ่ายทหารที่กระทำการสังหารหมู่ไม่มีความผิด มุสลิมฟิลิปปินส์จึงเดินขบวนประท้วงโดยได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายค้านและนักศึกษابัญญาชนในมหาวิทยาลัย การเดินขบวนเริ่มจากการชุมนุมที่มัสยิดและเดินมาประท้วงที่หน้าพระราชวังมาลากานังซึ่งเป็นท่าเทียบของประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ ในกลุ่มผู้ประท้วงครั้งนั้นมี นูร์ มิซูอารี (Nur Misuari) ร่วมอยู่ด้วย ซึ่งต่อมากเขาได้เป็นประธานแนวหน้าปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front)

ในวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1968 ดาตู อุดตอก มาตาลัม (Datu Udtog

Matalam) ประกาศตั้งขบวนการเพื่ออิสรภาพของมุสลิม (Muslim Independence Movement) มีจุดประสงค์ที่จะเรียกร้องอิสรภาพในมินดาเนาและขูดขบวนการนี้ช่วยฟื้นความจำของมุสลิมที่เคยต่อสู้เพื่อเสรีภาพและอิสรภาพในอดีต เขาได้ส่งคำประกาศเจตนารมณ์ไปยังผู้นำประเทศมุสลิมและสหประชาชาติ และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นขบวนการเพื่ออิสรภาพของมินดาเนา (Mindanao Independence Movement) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1968 (Schlemiel 1985: 32) ซึ่งเป็นการท้าทายรัฐบาลฟิลิปปินส์อย่างรุนแรง

ขณะเดียวกันนักการเมืองคริสต์ก็มีกองกำลังของตนเองในเมืองโกตาบาโต ครั้นไม่พอใจขบวนการเรียกร้องอิสรภาพของมุสลิมจึงเกิดความขัดแย้งกันระหว่างนักการเมืองคริสต์กับมุสลิมจนกลายเป็นการต่อสู้ด้วยอาวุธ การต่อสู้ขยายตัวไปทั่วเมืองโกตาบาโต ดาตูมุสลิมและนายกเทศมนตรีคริสต์กลายเป็นขุนศึกประจำท้องถิ่น มีองค์กรก่อการร้ายทั้งของมุสลิมและคริสต์ปฏิบัติการทำลายล้างคู่ต่อสู้ องค์กรของคริสต์ชื่ออีลากา (Ilaga) องค์กรของมุสลิมชื่อ บารากูดา (Barracudas) หรือเชิร์ตดำ (Black shirt) (Ibid: 32) ซึ่งเชื่อว่ามีกองกำลังของขบวนการเพื่ออิสรภาพของมินดาเนาสนับสนุน แต่ดาตู มาตาลัม ปฏิเสธเรื่องนี้ว่าเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับองค์กรดังกล่าว

การก่อตั้งแนวหน้าปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (The Moro National Liberation Front)

หลังจากเหตุการณ์สังหารหมู่และเกิดการต่อสู้ในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ระหว่างกองกำลังของมุสลิมกับกองทัพฟิลิปปินส์ ผู้นำองค์กรมุสลิม วุฒิสมาชิกข้าราชการระดับสูง อาจารย์มหาวิทยาลัยและนักธุรกิจที่เป็นมุสลิมได้จัดให้มีการประชุมขึ้นในวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 ในการประชุมครั้งนี้มีอธิการบดีมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร ประเทศอียิปต์ และเอกอัครราชทูตของประเทศลิเบีย เข้าร่วมประชุมด้วย หลังจากนั้นไม่นานก็มีการกล่าวหารัฐบาลฟิลิปปินส์ในสหประชาชาติว่าเป็นผู้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

ในวันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1971 ตวนกู อับดุล เราะห์มาน ในฐานะ

เลขาธิการองค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลาม (The Organization of Islamic Conference) หรือ O.I.C. ได้ส่งจดหมายถึงประธานาธิบดีมาร์กอส แห่งฟิลิปปินส์แสดงความเห็นห่วงต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และ O.I.C. ได้มีมติให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของมุสลิมอย่างดีที่สุด²

ในวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1972 ประธานาธิบดีมาร์กอสประกาศกฎอัยการศึก หลังจากนั้นรัฐบาลฟิลิปปินส์ก็ทำสงครามกับมุสลิมในภาคใต้ซึ่งทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ประธานาธิบดีมาร์กอสให้เหตุผลในการประกาศกฎอัยการศึกว่าต้องการปราบปรามคอมมิวนิสต์และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนชาวมุสลิม แต่ฝ่ายกลุ่มมุสลิมมองการทำสงครามครั้งนี้ว่าเป็นการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมที่ต่อเนื่องตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 หลังจากมีการประกาศกฎอัยการศึกแล้ว ปัญญาชนชาวมุสลิมรวมทั้งเยาวชนมุสลิมได้จัดการประชุมและก่อตั้งองค์การขึ้นใช้ชื่อว่า “แนวหน้าปลดปล่อยแห่งชาติโมโร” (The Moro National Liberation Front) หรือใช้ชื่อย่อว่า MNLF ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1972 สมาชิกขององค์กรนี้เคยร่วมกับขบวนการเพื่ออิสราฟมุสลิม (MIM) มาก่อนและมีความเชื่อมั่นว่าการแยกตัวเป็นรัฐอิสระเท่านั้นที่จะรักษาเอกลักษณ์และพัฒนาเศรษฐกิจของมุสลิมได้ ผู้นำ MNLF กล่าวว่าสาเหตุที่ต้องก่อตั้ง MNLF คือ

1. การสังหารหมู่มุสลิม
2. การเข้ามาถือครองที่ดินของมุสลิม
3. มุสลิมผิดหวังจากความล้มเหลวของรัฐบาลฟิลิปปินส์ในการแก้ปัญหาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ (Lela Gardner Noble 1985: 46)

MNLF เริ่มต้นจากขบวนการเยาวชนได้ดินของ MIM และดำเนินการต่อเนื่องหลังจากที่รัฐบาลใช้กำลังบีบบังคับให้ MIM ต้องสลายตัว ผู้นำของ MNLF คือ นูร์ มิซุอารี ซึ่งจบการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ เขาเกิดที่ซูลูในครอบครัวมุสลิมสามัญชน แกนนำที่สำคัญอีกสองคนคือ ยาซิม สลามัต และอับดุล คอร อลอนโต้ ยาซิม สลามัต มาจากครอบครัวที่มี

2. Report by the Secretary General on the Islamic Secretariat, Jeddah, February 1972, p. 17.

อิทธิพลในมากินดาเนา ส่วนอัปดูล คอร อลอนโต เป็นผู้สืบเชื้อสายจากซุลต่านในลาเนา

MNLF สร้างกองทัพขึ้นมาใช้ชื่อว่า “กองทัพแห่งชาติโมโร” (The Bangsa Moro Army) มีกำลังทหาร 15,000 คน และกำลังสำรองอีก 15,000 คน ส่วนกองทัพของรัฐบาลฟิลิปปินส์มีทหารในมินดาเนาและซูลู 10,000 คน และมีกองกำลังฝ่ายพลเรือนที่ใหญ่เป็นผู้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอีกประมาณ 30,000 คน

โครงสร้างทางการเมือง MNLF ประกอบด้วยคณะกรรมการกลางจำนวน 20 คน ในส่วนภูมิภาคมีคณะกรรมการประจำจังหวัด นอกจากนี้ก็มีหน่วยงานทางด้านการเมือง หน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ หน่วยข่าวกรอง นูร มิซูารีได้พัฒนากรอบทฤษฎีสำหรับชาตินิยมโมโรโดยประกาศว่า ชาวโมโรเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายของจักรวรรดินิยมฟิลิปปินส์หลังจากต่อสู้กับสเปนและอเมริกามาเป็นเวลานาน เป้าหมายของชาวโมโรคืออิสรภาพ หรืออย่างน้อยก็ให้ได้อำนาจปกครองตนเอง การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ก็ต้องต่อสู้ทางกำลังทหารและดำเนินการทางการเมืองการทูตไปพร้อม ๆ กัน แสวงหาความช่วยเหลือจากประเทศมุสลิมทั่วโลก MNLF ส่งนักศึกษา นักกิจกรรม และเยาวชนมุสลิมไปฝึกวิชาทหารที่รัฐซาบาห์ ตวนมูสตอฟาซึ่งเป็นมุขมนตรีของรัฐซาบาห์ในขณะนั้นให้การสนับสนุนการฝึกและการจัดส่งอาวุธ ในการต่อสู้ MNLF ใช้วิธีการต่อสู้แบบสงครามกองโจรเข้ายึดครองพื้นที่บางส่วนของมินดาเนาและซูลู สร้างความเสียหายอย่างมากแก่กองทัพฟิลิปปินส์ แต่อย่างไรก็ตาม MNLF ตระหนักดีว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาดโดยใช้วิธีการทางทหารถึงแม้ว่าได้ประสบความสำเร็จในช่วงแรกของการลุกขึ้นต่อสู้ กองทัพของฟิลิปปินส์มีความเข้มแข็งกว่าและมีอาวุธยุทโธปกรณ์มากกว่ากองทัพของ MNLF นอกจากนี้เมื่อมีการต่อสู้รุนแรง ประชาชนก็จะอพยพออกจากพื้นที่ ดังนั้น MNLF เพียงแต่คาดหวังว่าการต่อสู้ทางทหารเป็นวิธีการกดดันให้มีการเจรจาทางการเมืองการทูตและนำไปสู่ข้อยุติตามเป้าหมายของ MNLF การที่ MNLF จะดำเนินการทางการเมืองการทูตเพียงอย่างเดียว นั้นย่อมไม่สามารถเรียกร้องความสนใจให้รัฐบาลฟิลิปปินส์หันมาเจรจาด้วยได้ หนทางหนึ่งที่ MNLF ดำเนินการคือเรียกร้องความเห็นใจและขอความ

ช่วยเหลือจากประเทศมุสลิมทั่วโลก

ในช่วงต้น ค.ศ. 1974 เกิดการต่อสู้ครั้งใหญ่ระหว่างกองทัพฟิลิปปินส์กับกองทัพของ MNLF ที่เมืองโจโล เมืองหลวงของซูลู ทหารของฟิลิปปินส์เข้าไปลาดตระเวนค้นหากองกำลังและที่ตั้งของมุสลิม แต่ต้องถอยออกไปเมื่อถูกซุ่มโจมตี กองกำลังของ MNLF โจมตีที่ตั้งกองทหารและสนามบิน ทำลายเส้นทางคมนาคมรวมทั้งแหล่งส่งกำลังบำรุง กองทัพฟิลิปปินส์ตอบโต้ด้วยการส่งรถถังและเครื่องบินทิ้งระเบิดเข้าไปปราบปราม ทหารเรือยิงปืนใหญ่ทำลายเมือง ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก กองกำลังของ MNLF ถูกบีบให้ถอยเข้าป่าไป (Cesar Adib Majul 1985: 66)

ขณะที่มีการต่อสู้อย่างหนักในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ นูร์ มิซฮารี ได้ดำเนินการทางการทูตโดยเข้าประชุมร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขององค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลามในฐานะผู้สังเกตการณ์ในระหว่างวันที่ 21 ถึง 25 เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1974 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เขากล่าวปราศรัยต่อที่ประชุมว่า

“ในนามของคณะกรรมการกลางของ MNLF และในนามของประชาชนชาวโมโรห้าล้านคน ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีต่อการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศอิสลามและวิงวอนต่อเอกอัครราชทูตผู้ทรงเมตตาปรานีที่ได้โปรดประทานความสำเร็จในการประชุมครั้งนี้ด้วย

การจัดประชุมครั้งนี้ นับว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญเหตุการณ์หนึ่งในโลก ถือว่าเป็นพัฒนาการสร้างสรรค์ในโลกปัจจุบัน สำหรับมุสลิมคนหนึ่งมองว่าการประชุมครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นที่ไม่มีวันผิดพลาดเพื่อจะนำอิสลามไปสู่กระแสการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ เป็นตราประทับที่ไม่อาจลบได้ในอนาคต

การประชุมครั้งนี้ถือว่าเป็นผู้แทนของประชากรหนึ่งในสี่ของโลกหรือในทางกลับกันประชากรของโลกหนึ่งในสี่กำลังมองการประชุมครั้งนี้ด้วยความเชื่อมั่น และสำหรับมุสลิมที่ถูกต้องซึ่งดูดีอย่างต่อเนื่อง การ

ประชุมครั้งนี้ยังมีความสำคัญมากขึ้น

ประชาชนชาวบังซามุไรทำล้านคนในมินดาเนา บาลิสัน ชูลู และ ปาละวัน นับเป็นกลุ่มมุสลิมที่ถูกกดขี่กลุ่มใหญ่ ข้าพเจ้าในนามของ ประธานของคณะกรรมการกลาง MNLF โดยอาศัยหลักแห่งเสรีภาพขอ เรียกร้องให้ที่ประชุมนี้โปรดให้ความสนใจต่อชะตากรรมของมุสลิม และ มีความปรารถนาที่จะได้รับการสนับสนุนเพื่อให้ได้สิทธิอันชอบธรรมที่จะ ดำรงอยู่ในฐานะเสรีชนปราศจากการกดขี่โดยรัฐบาลคริสเตียนฟิลิปปินส์” (Lela Gardner Noble 1983: 41-42)

หลังจากการกล่าวปราศรัยของนุร มิซุฮารี ที่ประชุมได้พิจารณาปัญหา ของมุสลิมในฟิลิปปินส์ แต่ก็ไม่เกรงว่าจะไปก้าวท้าวกิจการภายในของประเทศ ฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นรัฐอธิปไตย อย่างไรก็ตามที่ประชุมได้มีมติแสดงความกังวลใจ ต่อสถานการณ์ในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ และเรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์หยุด มาตราการใด ๆ ที่มีผลให้เกิดการฆ่าล้างหล่มุสลิมรวมทั้งทำลายทรัพย์สินและ ศาสนสถานของพวกเขา ที่ประชุมขอเรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์แก้ปัญหาทางการ เมื่อโดยสันติวิธีผ่านการเจรจาจากผู้นำมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้แทนของ MNLF เพื่อให้บรรลุผลอย่างยุติธรรมในกรอบของอธิปไตยแห่งชาติและ บุรณภาพแห่งดินแดนของฟิลิปปินส์

จากมติดังกล่าวมีผลให้ประธานาธิบดีมาร์กอสต้องดำเนินนโยบายอย่าง รอบคอบโดยยอมให้ผู้แทนของประเทศมุสลิมเข้ามาตรวจสอบสถานการณ์ที่เป็น จริงในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ และต้องไม่ถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายใน ของประเทศ ทั้งนี้ก็เพราะว่าประธานาธิบดีมาร์กอสเกรงว่าจะกระทบต่อการนำ เข้าน้ำมันจากตะวันออกกลางรวมทั้งผลประโยชน์ด้านแรงงานในประเทศซาอุดี- อาระเบีย ตวนกู อับดุล เราะห์มาน ในฐานะเลขาธิการองค์การการประชุมกลุ่ม ประเทศอิสลาม (O.I.C.) ส่งหนังสือถึงประธานาธิบดีมาร์กอส ยืนยันว่า เป้า- หมายของคณะผู้แทนที่จะเดินทางไปสังเกตการณ์ครั้งนี้ก็เพื่อแสวงหาหนทาง แก้ไขปัญหาอย่างสันติ และต้องการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ มุสลิมกับประเทศฟิลิปปินส์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน นางอีเมลดา

มาร์กอส สตรีหมายเลขหนึ่งภริยาของประธานาธิบดีมาร์กอสก็จัดตั้งคณะกรรมการ-การบรรเทาทุกข์ในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ คณะกรรมการชุดนี้ประกาศว่าจะช่วยประธานาธิบดีมาร์กอสแก้ไขปัญหภาคใต้และจะนำสันติภาพมาสู่ประชาชนทำให้ประชาชนในขณะนั้นมีความหวังว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นในที่สุด

นอกจากนี้ประธานาธิบดีมาร์กอสยังใช้ความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำประเทศมุสลิมในกลุ่มอาเซียนช่วยแก้ปัญหาหรือไม่ก็พยายามจำกัดปัญหาไม่ให้ลุกลามรุนแรงมากขึ้น ผู้นำอินโดนีเซียและมาเลเซียอภิปรายในที่ประชุมขององค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลามให้มีมติออกมาโดยคำนึงถึงอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อมิให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ดาโต๊ะมุซา ฮิถัม รองนายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย กล่าวว่า "ไม่มีอะไรจะมาทำลายจิตวิญญาณของอาเซียนที่เราประคับประคองมาเป็นเวลาช้านาน" (Gowing 1982: 19)

ในการแก้ปัญหาภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ประธานาธิบดีมาร์กอสได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมเจรจากับผู้แทน MNLF ที่เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ระหว่างวันที่ 18 ถึง 29 มกราคม ค.ศ. 1975 ในการเจรจาดังนี้ผู้แทนของ MNLF เสนอขอตั้งรัฐอิสระใหม่ประกอบด้วยมินดาเนา บาลิสัน ซูลู และปาละวัน โดยมีรัฐบาลและกองทัพของตนเองไม่ขึ้นกับฟิลิปปินส์ ข้อเสนอของผู้แทนของรัฐบาลมาร์กอสไม่อาจยอมรับได้จึงทำให้การเจรจาล้มเหลว หลังจากนั้นไม่นานเลขาธิการขององค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลามได้ส่งจดหมายถึงประธานาธิบดีมาร์กอสแจ้งให้ทราบว่ามีความยินดีที่จะจัดให้มีการเจรจากันใหม่โดยมีประเด็นต่าง ๆ แก่ประเด็น ประเด็นแรกก็คือจะต้องจัดให้มีการปกครองตนเองในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ คือ มินดาเนา บาลิสัน ซูลู และปาละวัน รัฐบาลฟิลิปปินส์จะต้องพิจารณาดำเนินการตามข้อผูกมัดก่อนหน้านี้ที่จะคืนดินแดนที่ยึดไปตั้งแต่เกิดสงคราม และต้องพิจารณาถึงดินแดนที่บรรพบุรุษของมุสลิมเคยครอบครองรวมทั้งดินแดนที่มุสลิมเคยถือครองก่อนการถอนตัวของจักรวรรดินิยมอเมริกาและญี่ปุ่น ค.ศ. 1944 รัฐบาลมาร์กอสตอบปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวที่จะบรรจุในวาระการประชุม พร้อมกันนี้ก็ส่งมติของที่ประชุมผู้นำมินดาเนาซึ่งจัดประชุมกันที่เมืองซัมบองก้า เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 ซึ่ง MNLF

ไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมด้วย ดังนั้น MNLF จึงไม่ยอมรับมติของที่ประชุมดังกล่าว

ความล้มเหลวในการเจรจาระหว่างรัฐบาลมาร์กอสกับ MNLF ในค.ศ. 1975 นั้น นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซียกล่าวว่า

“อินโดนีเซียหวังว่าการเจรจาที่เมืองเจตตะห์ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1975 ระหว่างผู้แทนของรัฐบาลฟิลิปปินส์กับกลุ่มหนึ่งของมุสลิมฟิลิปปินส์ที่เรียกตัวเองว่าแนวหน้าปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (MNLF) จะนำความก้าวหน้ามาสู่การแก้ไขปัญหาทั้งหมด เราเสียใจที่ทราบความจริงว่าความพยายามนี้ไม่สำเร็จ ความล้มเหลวครั้งนี้เนื่องมาจากความสลับซับซ้อนของปัญหา แต่ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการเรียกร้องที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มกบฏที่นำโดยนายนูร มิซุอารี การยืนยันที่ประกาศต่อสาธารณะว่าจะตั้งรัฐอิสระแยกตัวออกมาโดยมีรัฐบาลและกองทัพของตนเองเป็นเงื่อนไขในการเจรจานั้น เราเชื่อว่าไม่มีรัฐบาลโดยยอมรับได้” (Ministry of Foreign Affairs 1980: 10)

การที่นายอาดัม มาลิกกล่าวเช่นนั้นก็เพราะว่าอินโดนีเซียเองก็มีปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดนที่อาเจห์ สุมาตรา ดังนั้น อินโดนีเซียจึงไม่เห็นด้วยกับการเรียกร้องของ MNLF ที่จะแยกตัวเป็นรัฐอิสระจากฟิลิปปินส์ ถ้าอินโดนีเซียสนับสนุนการเรียกร้องนี้ก็ไม่มีเหตุผลอะไรไปตอบกับมุสลิมชาวอาเจห์ได้

ในระหว่างวันที่ 12-15 พฤษภาคม ค.ศ. 1976 ทั้งสองฝ่ายคือรัฐบาลฟิลิปปินส์ และ MNLF ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมที่กรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี ในฐานะผู้สังเกตการณ์ การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศอิสลาม ที่ประชุมแสดงความเป็นห่วงนโยบายของรัฐบาลฟิลิปปินส์ที่กดขี่มุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย และมีมติเรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์หยุดดำเนินการทางทหารต่อมุสลิมและให้ถอนทหารออกจากดินแดนของมุสลิมทันที (International Studies Institute of the Philippines 1985: 27)

หลังจากการประชุมที่กรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี เลขาธิการคนใหม่ขององค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลามชื่อนายอามาตู การ์ิม กาเย พร้อมด้วย ดร. อาลี อับดุลสลาม อัล เตอร์กี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของลิเบีย ได้เดินทางไปเยือนฟิลิปปินส์ระหว่างวันที่ 20-24 สิงหาคม ค.ศ. 1976 ตามคำเชิญของประธานาธิบดีมาร์กอส คณะสังเกตการณ์ได้เดินทางไปยังจังหวัดซัมบวงกัง โจโล ลานเนา และโกตามาโต ในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ดร.อาลิกกล่าวว่า สถานการณ์ในมินดาเนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อครั้งที่เขาเดินทางมาเยือนฟิลิปปินส์ครั้งแรกในค.ศ. 1972 ครั้งนี้รัฐบาลฟิลิปปินส์ควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

ในวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1976 คณะผู้สังเกตการณ์ได้เข้าพบประธานาธิบดีมาร์กอสที่พระราชวังมาลากาหนัง จากการสนทนาครั้งนั้นประธานาธิบดีมาร์กอสเห็นด้วยกับการเปิดการเจรจาครั้งใหม่กับ MNLF และตกลงให้นางเอ็เมลดา มาร์กอส เดินทางไปเยือนประเทศลิเบียอย่างเป็นทางการในนามผู้แทนของประธานาธิบดี ผลของการเยือนทำให้ทั้งสองประเทศเปิดความสัมพันธ์ทางการทูต และลงนามในความตกลงร่วมกันทางด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ และตกลงที่จะจัดให้มีการประชุมเจรจาระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์กับ MNLF ที่กรุงทริโปลี ประเทศลิเบีย

การประชุมเจรจาดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ 15-23 ธันวาคม ค.ศ. 1976 ที่กระทรวงการต่างประเทศของลิเบีย ผู้แทนของรัฐบาลฟิลิปปินส์คือนายคาเมโล มาร์เบโร ปลัดกระทรวงกลาโหม ส่วนผู้แทนของ MNLF คือนายนุรมิซุฮารี ในวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1976 ทั้งสองฝ่ายตกลงหยุดยิง และจะมีการเจรจากันอีกในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม ค.ศ. 1977 ในการเจรจาครั้งนี้ MNLF ไม่ได้เรียกร้องอิสรภาพทางการเมืองในมินดาเนา บาลิสัน ซูลู และปาละวันซึ่งนับรวมได้ 23 จังหวัด แต่เรียกร้องอำนาจปกครองตนเองเพียง 13 จังหวัด ประกอบด้วย

1. บาสิลัน
2. ชูลู
3. ตาวี ตาวี
4. ชัมบวงก้าเหนือ
5. ชัมบวงก้าใต้
6. โกตาบาโตเหนือ
7. โกตาบาโตใต้
8. มากินดาเนา
9. ลานาเหนือ
10. ปาละวัน
11. ดาเวาใต้
12. ลานาใต้
13. ชูลตาน กุตะรัต
14. ทุกเมืองในจังหวัดดังกล่าว

(Ministry of Foreign Affairs, Republic of the Philippines 1980:

32)

นุร มิซูารี กล่าวว่

“ประชาชนของเราพิจารณาว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเคลื่อนไหวอิสลาม MNLF คิดอยู่เสมอว่าการจะได้รับการช่วยเหลือและเสรีภาพนั้นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโลกอิสลาม เพื่อระดมการสนับสนุนจากโลกอิสลาม ดังนั้นเราจึงยอมตามแรงกดดันให้เข้าสู่การเจรจาซึ่งได้ข้อยุติโดยการลงนามในข้อตกลงทริโปลี” (*Arabia: The Islamic World Review* 1981: 31)

ตามข้อตกลงทริโปลี รัฐบาลฟิลิปปินส์ต้องจัดเตรียมแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีการบังคับใช้ตามข้อตกลงนี้ MNLF เข้าใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขจะต้องระบุถึงการให้อำนาจปกครองตนเองแก่มุสลิมใน 13 จังหวัดภาคใต้ ส่วนรัฐบาลฟิลิปปินส์เข้าใจว่าจะต้องจัดการลงประชามติตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญ ประธานาธิบดีมาร์กอสกล่าวว่า การลงประชามติเป็นเรื่องภายในของฟิลิปปินส์ เป็นกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ อำนาจจากภายนอกไม่สามารถเข้ามากำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ ดังนั้นประธานาธิบดีมาร์กอสจึงจัดให้มีการลงประชามติในวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1977 ทาง MNLF ได้แย้งว่าการลงประชามติไม่ได้ระบุไว้ในข้อตกลงทริโปลีและคิดว่ารัฐบาลมาร์กอสกระทำการไม่โปร่งใส ดังนั้น MNLF จึงไม่รับรู้ผลของการลงประชามติและกลับไปเรียกร้องอิสรภาพตามเดิมเพราะถือว่ารัฐบาลฟิลิปปินส์มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงทริโปลี

นุร มิซุฮารี กล่าวให้สัมภาษณ์ว่า

“เราต้องจดจำประสบการณ์ที่น่าเศร้าในการติดต่อสัมพันธ์กับรัฐบาลฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานาธิบดีมาร์กอส เมื่อครั้งที่องค์การการประชุมกลุ่มประเทศอิสลามใช้ความพยายามไกลเกลี่ย มาร์กอสออกแถลงการณ์ว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์พร้อมที่จะให้ทุกอย่างยกเว้นการแยกตัวเป็นรัฐอิสระ ในช่วงระยะเวลานั้นเราต่อสู้เพื่ออิสรภาพ และประชาชนก็ให้การสนับสนุนแนวทางของเรา เราพิจารณาว่าข้อตกลงทริโปลีเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ แต่เนื่องจากการทรยศหักหลังของประธานาธิบดีมาร์กอสและรัฐบาลของเขา ทำให้ช่องว่างสันติภาพกับสงครามกว้างขึ้น” (*Arabia: The Islamic World Review* 1982: 31)

ประธานาธิบดีมาร์กอสกล่าวหาว่า MNLF ไม่ได้เพียงต้องการการปกครองตนเองเท่านั้น แต่ต้องการแยกตัวเป็นรัฐอิสระ ไม่มีประธานาธิบดีคนใดทนต่อการแทรกแซงกิจการภายในประเทศของเขาได้ รัฐบาลฟิลิปปินส์ไม่เคยให้การรับรอง MNLF การรับรองพวกเขาเท่ากับเป็นการแบ่งแยก แทนที่จะรวมตัวเป็นสาธารณรัฐ เป็นการเพาะเมล็ดพันธุ์ของการเข้าใจผิดมากกว่าที่จะยุติข้อขัดแย้งในปัจจุบัน มันทำให้กองทัพของเราอ่อนแอและแบ่งแยกกองทัพในดินแดนของเราซึ่งจะก่อการทำลายล้างมากกว่าขีดความสามารถของ MNLF ในอดีตเสียอีก³

ความล้มเหลวในการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงทริโปลีเกิดจากทั้งสองฝ่ายไม่ไว้ใจกันและไม่จริงใจต่อกัน แต่ทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องกระทำตามแรงกดดันของนานาชาติ

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1980 โฆษกกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์ประกาศว่าข้อตกลงทริโปลีเป็นโมฆะ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงกลับไปต่อสู้กันทางทหาร MNLF กลับไปยืนยันท่าทีเดิมคือเรียกร้องการแยกตัวเป็นรัฐอิสระ ในวันที่ 21 สิงหาคม ค.ศ. 1983 เกิดเหตุการณ์สำคัญคือ อติตวุตตี

3. The President's Report on Southern Philippines, In International Studies Institute of the Philippines 1985: 11

สมาชิกเบนิงโน อากีโน จูเนียร์ ถูกลอบสังหารที่สนามบินมะนิลา หลังจากนั้นก็เกิดความวุ่นวายในประเทศฟิลิปปินส์จนในที่สุดประธานาธิบดีมาร์กอสก็สิ้นอำนาจในค.ศ. 1986 ต่อมานางโคราซอน อากีโน ภรรยาหม้ายของอดีตรัฐมนตรีสมาชิกเบนิงโน อากีโน จูเนียร์ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีของประเทศฟิลิปปินส์ต่อจากประธานาธิบดีมาร์กอส ประธานาธิบดีอากีโนได้เดินทางไปประชุมร่วมกับนุร มิชูอารี ในวันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1986 ที่มินดาเนา และต่อจากนั้นก็มีการประชุมเจรจากันอีกในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1986 แต่ฝ่ายทหารของฟิลิปปินส์ไม่สนับสนุนการปกครองตนเองของโมโร ดังนั้นการเจรจาจึงไม่ประสบความสำเร็จถึงแม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียได้เข้าไปช่วยไกล่เกลี่ยก็ตาม

บรรณานุกรม

- Arabia: The Islamic World Review*. 1981. October.
- Arabia: The Islamic World Review*. 1981. July.
- Cesar Adib Majul. 1985. *The contemporary Muslim movement in the Philippines*. Berkeley: Mizan Press.
- Gowing, Peter G. 1982. Religion and regional cooperation: The Mindanao problems and ASEAN. *Journal Institute of Muslim Minority Affairs*, 4. 1-2.
- International Studies Institute of the Philippines. 1985. *Selected document for the conference on the Tripoli agreement*. Quezon City.
- Lela Gardner Noble. 1983. Roots of the Bangsa Moro revolution. *Solidarity*, 4. 96: 41-42.
- Lela Gardner Noble. 1985. The Moro National Liberation Front in Philippines. in *Selected documents and studies for the conference on the triple agreement*, International Studies Institute of the Philippines, ed. Quezon City.
- Ministry of Foreign Affairs, Republic of the Philippines. 1980. *The southwestern Philippines question*. Manila.
- Schlemiel, Stuart A. 1985. Muslim-Christian conflict in the Philippine south. In International Studies Institute of the Philippines 1985.